

dr. Tarczay Áron: Az elismert, illetve a nem vitatott követelés fogalma a felszámolási eljárással kapcsolatos bírói gyakorlatban

A csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27. (2) a) pontja jelenleg hatályos szövege értelmében a bíróság az adós fizetéseképtelenségét megállapítja – többek között – akkor is, ha nem vitatott vagy elismert tartozását az esedékességet követő 60 napon belül nem egyenlítette ki. A bíróság tehát a fizetéseképtelenség megállapítása során nem vizsgálja az adós tényleges vagyoni helyzetét, hanem csak azt, hogy a törvényben írt objektív körülmények valamelyike – így a fent írt körülmény – fennáll-e.¹ Mivel a fizetéseképtelenség megállapítása a felszámolási eljárás elrendelésével jár, az e rendelkezéshez kapcsolódó bírói gyakorlat ismerete igen fontos lehet a gazdasági élet szereplői számára.

A bírói gyakorlat szerint ha a hitelező igazolta azt, hogy a tartozás rendezésére az adóst (pl. a számlák megküldésével) felhívta, akkor az adósnak azt kell igazolnia, hogy a tartozást már a felszámolási kérelem kézbesítését megelőzően² vitatta. Az adós ugyanis általában akkor szerez tudomást a felszámolási kérelemről, amikor a bíróság ezt kézbesíti részére azzal a végzéssel együtt, amelyben a bíróság felhívja őt, hogy nyilatkozzon a felszámolási kérelemben foglaltakra; tájékoztatja, hogy a tartozás elismerése esetén 30 nap fizetési haladékot kérhet, illetve ha a végzésre nem válaszol 8 napon belül, akkor a tartozást nem vitatottnak kell tekinteni (Cstv. 24. § (2) és (3) bekezdések). Látható e végzés tartalmából, hogy a Cstv. rendelkezései úgy is értelmezhetőek lennének, hogy a felszámolási eljárást csak akkor lehet elrendelni, ha e végzés kézbesítését követően az adós nem vitatja, vagy elismeri a tartozást, hiszen a végzés éppen arra szólítja fel az adóst, hogy erről nyilatkozzon. Ez a megoldás nyilván teret engedne a rosszhiszemű, időt húzó adósi magatartásnak. Ugyanakkor az ezzel ellentétes, fennálló gyakorlat következetes érvényesítése a rosszhiszemű hitelezői magatartásnak engedhet teret. Ha az adós – a felszámolási eljárást elkerülendő – megfizeti azt a követelést, amelyről kiállított számlát ugyan befogadta, és arra reagálni elmulasztott, ezt követően – pl. jogalap nélküli gazdagodás címén – perelhet ugyan az összeg visszaszerzése érdekében, ugyanakkor – felszámolás elrendeléséről lévén szó – kérdés, lesz-e még, aki pereljen, kérdés, hogy fizetőképes marad-e a korábbi hitelező, be lehet-e hajtani a tartozást. Így ha egy cég figyelmetlenségéből elmulaszt válaszolni egy befogadott számlára, vagy egy számla a cégnél „elkallódik”, esetleg a több éve elküldött számlára hivatkozva kér felszámolást a hitelező, akkor mind az adós jövője, mind az adós számára tényleges szolgáltatást végző hitelezők igényeinek kielégítése veszélybe kerülhet. Így tehát annyiban tartom módosítandónak ezt a gyakorlatot, hogy ha az adós ugyan nem tudja igazolni, hogy a végzés kézbesítése előtt már vitatta a tartozást, de legalább a végzésre adott válaszában valószínűsíti, hogy alaptalan a követelés, akkor – álláspontom szerint – a felszámolási eljárást elrendelni nem lehet, a hitelező pedig perben érvényesítheti követelését.

Meg kell jegyezni, hogy a Cstv. legutóbbi módosítása³ - amely 2006. július 1-én lép hatályba – más utat választ. A módosító törvény szerint a hitelező akkor indíthat felszámolási eljárást – a végrehajtható okiraton alapuló, behajthatatlan követelés, illetve a be nem tartott

¹ BH 1995. 482.

² A BH 1994. 212., BH 1999. 570. sz. eseti döntések értelmében nem a kérelem adós részére történő kézbesítése, hanem a kérelem benyújtása időpontjához kapcsolódik a vitatás tényének vizsgálata; az utóbbi döntés esetén ugyanakkor meg kell említeni, hogy a hitelező bizonyította, hogy a kérelem benyújtásával egyidejűleg arról az adóst tájékoztatta, így az adós arról már ekkor tudomást szerzett. A BH 1996. 607. sz., illetve a BH 1997. 497. sz. döntések szerint azonban a kérelemről való értesítés időpontja az irányadó. Egyes helyeken pedig a „felszámolási eljárásról való tudomásszerzés” időpontja szerepel (pl. BH 1996. 608.), amely általában, de nem feltétlenül a kérelem bírói kézbesítésének felel meg.

³ 2006. évi VI. tv. a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény módosításáról (tobábbiakban Cstvm-ként említem).

csődegyezség mellett – ha olyan tartalmú felszólító nyilatkozatot juttat el írásban az adóshoz, amelyben figyelmeztet arra, hogy felszámolási eljárást fog kezdeményezni, ha az adós nem fizet, és ezek után 30 napon belül a lejárt tartozást az adós nem egyenlíti ki. Az igazságügy-miniszter rendeletben szabályozza a fizetési felszólítás formai és tartalmi követelményeit. Egyértelművé teszi a módosítás, hogy a felszámolási kérelem kézhezvételéig juttathat el az adós olyan nyilatkozatot a hitelezőnek, amellyel vitatja a tartozást. Arra – a jelenleg is érvényesülő, bár kifejezetten nem rögzített szabályra – is kitér a módosítás, hogy a tartozás kiegyenlítése nem tartozáselismerő nyilatkozat, és az adós polgári perben megkísérelheti visszakövetelni a megfizetett összeget.⁴ A miniszteri indokolás kifejezetten kiemeli azt is, hogy a jelenlegi joggyakorlatnak megfelelően az e-mailben elküldött felszólító levél csak akkor felel meg az írásbeliség követelményének, ha az elektronikus okiratokra vonatkozó követelményeknek eleget tesz.

Ugyanakkor a módosítás hatályba lépéséig a korábbi törvényt kell alkalmazni, így addig a joggyakorlat feladata a korábbi törvényszöveg alapján mind a hitelező, mind az adós megfelelő védelme.

Nézzünk néhány példát arra, milyen esetekben állapította meg a bíróság a jelenlegi szabályok alapján, hogy a végzés kézbesítését megelőzően vitatta a tartozást az adós.

1.) Mely követelést elegendő csak a bíróság előtti eljárásban vitatni?

- Ha az adós a követelést az eljárás alatt megfizeti, fizetéseképtelensége arra hivatkozással nem állapítható meg, hogy az eredetileg nem vitatott számlában nem szereplő kamatot nem fizette meg, ha a kamatot a felszámolási ellenkérelemben vitatja.⁵
- Ha a hitelező számlaadási kötelezettségét nem teljesítette, nem vitatott követelés esetén sem lehet elrendelni a felszámolási eljárást, hiszen az adós nem esett késedelembe a tartozással, mivel a jogosult késedelme kizárja a kötelezett késedelmét.⁶ Ebből a döntésből általánosan az a következtetés fogalmazható meg, hogy a késedelem tényét elegendő a felszámolási ellenkérelemben vitatni. (Meg kell azonban jegyezni, hogy ha az adós részben vitatja csak a követelést, akkor a hitelező nem köteles a csökkentett összegről új számlát kiállítani.⁷)

2.) Milyen nyilatkozatok fogadhatóak el a követelés vitatásaként?

- Nemcsak a bírói letét útján való teljesítés, de az ügyvédi letét útján való teljesítés is arra utal, hogy az adós vitatta a követelést, ha a végzés kézbesítését megelőzően közölte levelében a hitelezővel, hogy azért teljesít így, mert vitásnak tekinti a jogosult személyét.⁸
- Vitatottnak kell tekinteni a tartozást, ha az adós a felszámolási kérelemről való tudomásszerzése előtt beszámítási kifogással élt.⁹ (Sőt, érdekes módon a Legfelsőbb Bíróság egy döntése értelmében a felszámolási kérelem kézbesítését követően előterjesztett beszámítási kifogást is vizsgálni kell a fizetéseképtelenség vizsgálatánál.¹⁰ Ez indokolható lehet azzal, hogy a beszámítási kifogás joghatásai ugyanazok, mint a teljesítésé, ha pedig a felszámolási eljárás során az adós teljesít,

⁴ A Cstvm. 6. § (2) által módosított Cstv. 24. § (3); a Cstvm. 9. §-a által módosított Cstv. 26. § (3); a Cstvm. 10. § (2) által módosított Cstv. 27. § (2) a); a Cstvm. 19. §-a által módosított Cstv. 85. § (3).

⁵ BH 2002. 451.

⁶ BH 2002. 370.

⁷ BH 1999. 226.

⁸ EBH 2000. 232.

⁹ BH 2001. 438.

¹⁰ BH 1996. 276.

az eljárást meg kell szüntetni. Ugyanakkor ez a döntés álláspontom szerint megtöri a bírói gyakorlat fent ismertetett logikáját.)

- A jelenlegi szabályozás szerint vitatott a tartozás akkor is, ha az adós csak szóban vitatta azt. Ezt nyilván elsősorban tanúkkal tudja igazolni az adós.¹¹ Ugyanakkor a Cstv. fent említett módosítása szerint az adós a továbbiakban írásban vitathatja csak a tartozást. Itt is irányadó, hogy az e-mailben történő levélváltás csak akkor felel meg ezeknek a követelményeknek, ha megfelel az elektronikus okiratokra vonatkozó feltételeknek.¹²

- Nem lehet fizetésképtelenség nyilvánítani az adóst, ha ugyan nem vitatja a tartozást, de – pl. szavatossági igénye érvényesítése céljából – visszatartási jogára hivatkozik. Ebben az esetben ugyanis nem tekinthető esedékesnek a tartozás.¹³

3.) Többszöri felszólítás esetén mi az adóstól elvárt magatartás?

Elegendő, ha az adós csak egy alkalommal vitatja a hitelező követelését. Ha a hitelező azonos követelésre vonatkozó újabb felszólításaira már nem válaszol, ez nem jelenti azt, hogy a követelést nem vitatta.¹⁴

4.) A korábban elismert, majd vitatott tartozás esete.

„Ha az adós a hitelező követelését már a felszámolása iránti kérelemnek a bírósághoz való benyújtása előtt vitatta, fizetésképtelensége annak ellenére sem állapítható meg, hogy korábban közokiratba foglalt tartozást elismerő nyilatkozatot tett.” Ebben az esetben az adós még a felszámolási eljárás megindítása előtt közokiratban elismerte tartozását. A közokirat kiállítását követően az adós könyvszakértőt vont be a követelés vizsgálatára, amelynek megállapítása szerint azzal nem tartozott, s erre alapítottn az adós a hitelezővel levelezést folytatott már a felszámolási kérelem benyújtása előtt.¹⁵

5.) Milyen esetben nem lehet az elismert, nem teljesített tartozás ellenére fizetésképtelenség nyilvánítani az adóst?

„A fizetésképtelenség megállapításának szempontjából nem lehet elismertnek tekinteni az olyan követelést, amelynek tárgyában a felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelem benyújtása előtt már per indult, függetlenül attól, hogy a perben érvényesített követelések egy része tekintetében az adós elismerő nyilatkozatot tett.”¹⁶

---

¹¹ BH 1996. 607., BH 1999. 570.

¹² A Cstvm. 6. § (2) által módosított Cstv. 24. § (3), illetve a Cstvm. miniszteri indokolása.

¹³ BH 1996. 387.

¹⁴ BH 2003. 469.

¹⁵ BH 1996. 552.

¹⁶ BH 1995. 483.